

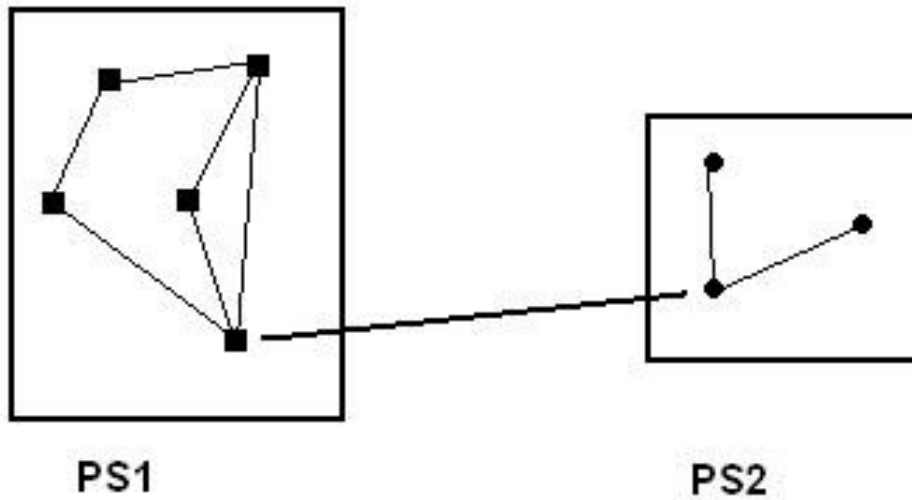
Sociologický výzkum (stručný úvod)

Michal Peliš

vědy exaktní X sociální

- tvrzení deterministického charakteru
 - univerzální platnost
 - experiment
 - prokazování kauzality
- tvrzení pravděpodobnostního charakteru
 - platné pro prostředí sběru dat
 - experiment – málo
 - těžké prokazovat kauzalitu

přirozený systém

modelové typy zkreslení

přirozený systém (X, Y, Z)

relace *příčiny* (\rightarrow)

$X \rightarrow Y$

(?) **Z**

modelové typy zkreslení (2)

1. nepravá korelace $X \leftarrow Z \rightarrow Y$
2. vývojová sekvence $Z \rightarrow X \rightarrow Y$
3. chybějící střední člen $X \rightarrow Z \rightarrow Y$
4. dvojí příčina $X \rightarrow Y \leftarrow Z$

redukce informace a „skutečnosti“

nutno redukovat:

- pozorované proměnné
- vztahy mezi pozorov. prom.
- populace → vzorek
- časový průběh

transformace informací ve vědě

mnoho věd: analýza popisu (ne přímo jevu)

jev → ..(transformační kroky).. → **popis**
[zkreslení]

př.: *biologické pohlaví, počet dětí, povolání,
koncept odcizení, koncept výkonnosti, prestiž
povolání, životní styl, moc, ...*

transformace informací v s-gii

např.:

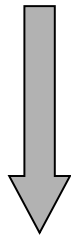
jev odhalován podle **odpovědí** na **otázky** v dotazníku (při **nízké návratnosti**)

hledáme

indikátor daného jevu

validita - reliabilita

validita

reliabilita

„Sportujete:
často – málo – vůbec ?“

empirický kvantitativní výzkum

- odhaluje souvislosti mezi proměnnými (formulace problému jako **vztahu** mezi pozorovatelnými proměnnými)
- testuje hypotézy
- ukáže pravděpodobnost omylu

teorie → hypotézy → pozorování → přijetí/zamítnutí hyp.

design emp. kvantit. výzkumu

1. teorie, sekundární data
2. obecné (teoretické)
hypotézy
3. pracovní hypotézy
4. volba techniky,
populace, vzorku
5. předvýzkum
6. sběr dat
7. analýza dat
8. interpretace, závěry

} operacionalizace
(operační definice)

>>

design emp. kvantit. výzkumu (2)

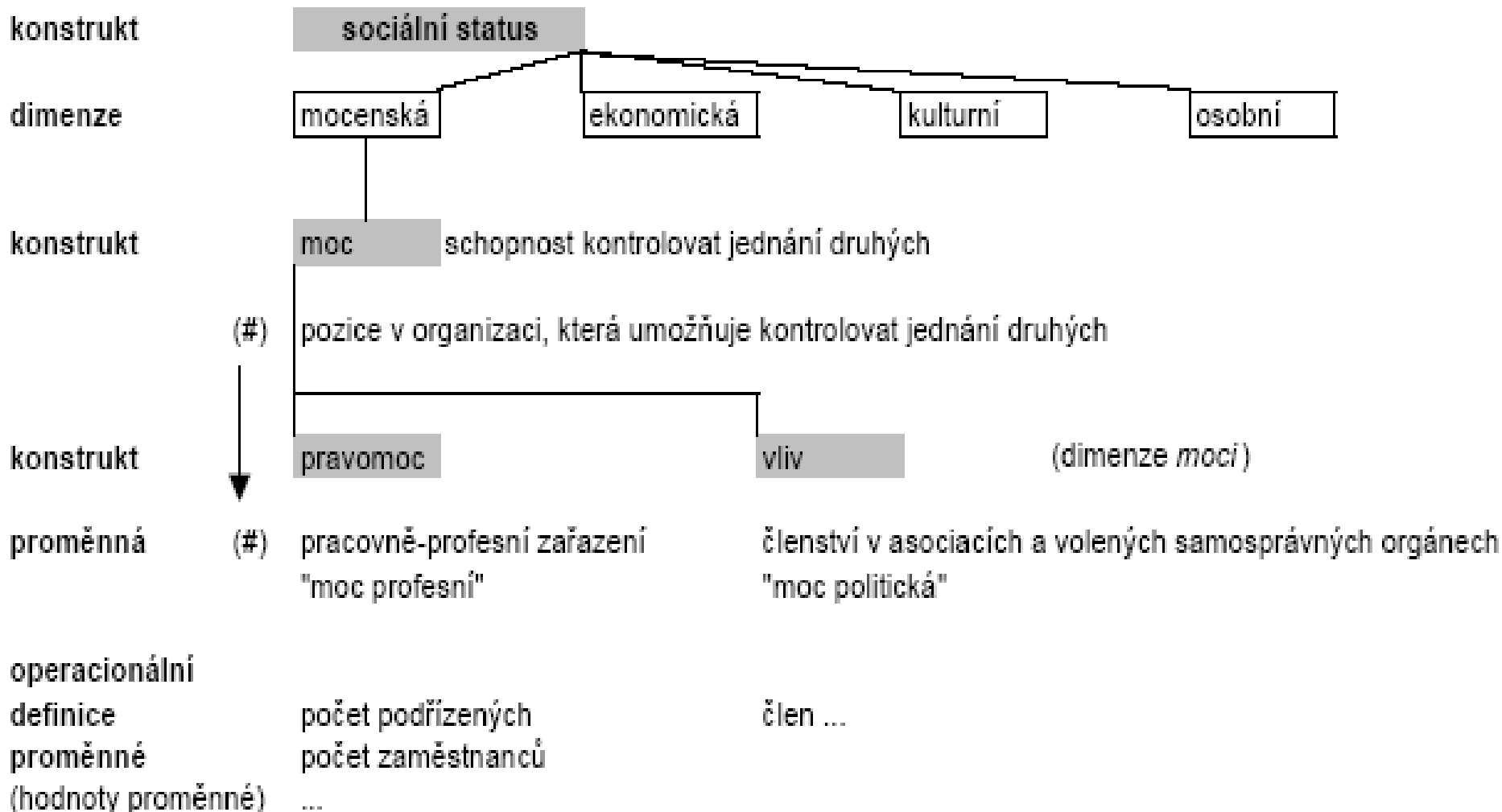
úloha: **obecná h. → pracovní h.**

*Čím více **sportovních podnětů** dostává osoba **v dětství**, tím vyšší je pravděpodobnost, že bude **sportovat i v dospělosti**.*

- „proměnné“ (teoretické konstrukty)
- operační definice proměnných (návod **jak poznat** - indikovat; nevysvětluje, co to je)
- vztah proměnných

<<

Příklad vztahu *teoretický konstrukt - proměnná - operacionální definice - indikátor*

základní techniky sběru dat

- pozorování
- dotazování
 - rozhovor (interview)
 - dotazník
- analýza dokumentů

vliv interakce se zkoumaným systémem na výsledky výzkumu

- efekt morčete
- výběr role
- otázkou vytvořený postoj
- stereotyp ve volbě odpovědí

dotazování

rozhovor

X

dotazník

- nákladné
 - časově náročné
 - velký počet školených tazatelů
 - méně přesvědčivá anonymita
 - vliv tazatelova chování
- respondent snadno vynechá otázky
 - odpovídá skutečně vybraná osoba (?)
 - nízká návratnost

dotazování a otázky

- *Je otázka nezbytná?*
- *Měří to, co chceme?*
- *Je o. srozumitelná?*
- *Zná respondent odpověď?*

Odhadněte kolik procent obyvatel se odstěhovalo za minulý rok z vaší obce.

- *Neptá se na více věcí?*

Máte rád mléko a mléčné výrobky?

dotazování a otázky (2)

- *Není o. sugestivní?*

Řekl byste, že máte rád sýr?

Jste spokojen se zahraniční politikou a politikou ve vztahu k
USA?

(velice – dosti spokojen – někdy ano, někdy ne – nespokojen)

(a) **Myslíte, že by měl být do Ústavy včleněn zákaz potratů?**

(b) Myslíte, že by měla být do Ústavy včleněna ochrana
života dosud nenarozeného dítěte?

Souhlasíte se slovy pana prezidenta, že ...?

Většina vašich kolegů říká, že ... Souhlasíte s tím?

dotazování a otázky (3)

- výčet kategorií pro odpovědi (?)
- příliš zobecněné údaje (?)
- váha odpovědí (filtrační otázky)
- *Není o. nepříjemná?* (prestižní o.)

Čistíte si zuby 1x, 2x, 3x denně?

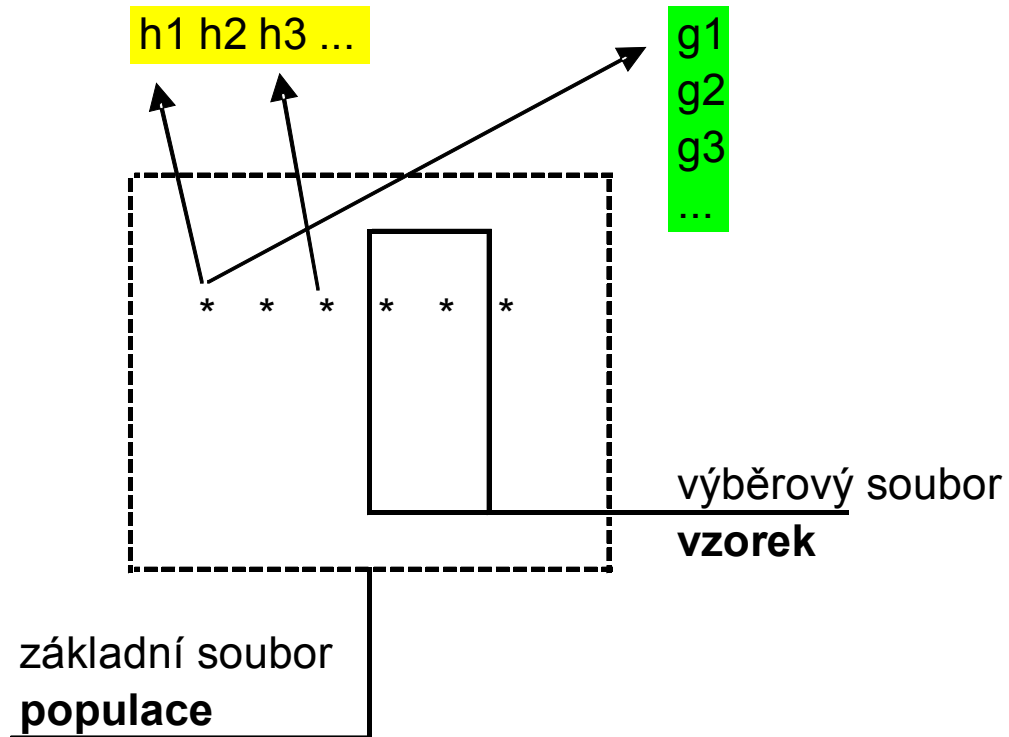
Čtete knihy?

Kradete?

dotazování a otázky (4)

- projekční otázky a sémantický stereotyp
„podnikatel“, „muslim“, „Čech“
- vliv pořadí otázek a v otázkách
vzdělání: ZŠ – VŠ – SŠ
- *Umírá respondent nudou?* 😊

populace

výběr jednotek

- jednotky: jednotlivci, domácnosti, prodejny, ...
- vzorek (\rightarrow indukativní úsudek)
 - cílová populace
 - opora výběru („seznam jednotek“)
 - výběrové plány
 - nepravděpodobnostní
 - pravděpodobnostní

výběrové plány

nepravděpodobnostní

- nahodilý (př. anketa)
- záměrný (př. odborníci)
- kvótní

pravděpodobnostní

- prostý náhod. v.
- stratifikovaný n. v.
- shlukový v.
- dvoustupňový n. v.